

Zákonník říšský

pro

království a země v radě říšské zastoupené.

Částka XXXII. — Vydána a rozeslána dne 25. května 1869.

67.

Zákon, daný dne 29. března 1869,

o sčítání lidu.

Aby při sčítání lidu stejným způsobem se předsešlo, vidí se Ml s přisvědčením obojí sněmovny rady říšské schváliti předpis příložený a naříditi takto:

Článek I.

První sčítání lidu konati se bude dle tohoto předpisu ve všech královstvích a zemích v radě říšské zastoupených roku 1870. dle stavu, jenž tu byl dne 31. prosince 1869.

Článek II.

Zároveň s obyvatelstvem sepisovati se budou nejpotřebnější zvířata domácí pro užitek chovaná.

Článek III.

Druhé sčítání dle tohoto předpisu bude se konati podle stavu ze dne 31. prosince 1880., a každé další sčítání diti se bude vždy od desíti do desíti let.

Článek IV.

Nařízení císařské, vydané dne 23. března 1857., Z. Ř. č. 67., a předpis o sčítání lidu tímto nařízením schválený pozbývají platnosti.

Článek V.

Ministrovi věcí vnitřních ukládá se, aby tento zákon ve skutek uvedl, a dává se mu moc, aby k tomu konci vydal nařízení, jichž bude potřebí.

Ve Vídni, dne 29. března 1869.

František Josef. m. p.

Taaffe m. p.

(Böhmisch.)

Giskra m. p.

60

Předpis

o s č í t á n í l i d u.

A. Jaké přípravy se mají k tomu učiniti.

§. 1. Všecká stavení, ustanovená k tomu, aby v nich lidé bydleli, buďtež, pokud se to již nestalo, čísly poznačena. Taktéž buďte čísly poznačeny domy o samotě stojící, vzdálené boudy lesní, salaše atd., i taková stavení, kterých jen po nějaký čas nikdo neobývá. Vedlejší stavení některého obytného domu obsahují se pod jeho číslem a neobdrží čísla zvláštního. Aby některé číslo bylo vymazáno, naříditi může jedině politický úřad okresní (okresní hejtmanství neb obecní úřad některé obce, která má svůj zvláštní statut).

§. 2. K číslování užito buď cifer obyčejných. Zlomků při těchto číslech užívati není dovoleno.

§. 3. Číslo buď umístěno na té straně domu, na které jsou hlavní dvěře, a pokud možno, nade dveřmi, a udržováno buď vždy čitelným.

§. 4. Dům nově vystavený, i kdyby byl mezi dvěma domy již číslovanými, obdrží poslední číslo v místě, a byly-li by v některém městě nebo v některé osadě domy číslovány dle ulic (§. 6.), poslední číslo v ulici (na náměstí).

Bylo-li by však tu, kde se mezi domy nový dům vystaví, některé číslo uprázdněno, obdrží nový dům toto uprázdněné číslo.

§. 5. Spojí-li se dva neb několik domů stavbou v dům jeden, podrží tento jeden dům těch několik čísel dotud, pokud se v tom místě, aneb jsou-li domy číslovány dle ulic, v té ulici (na tom náměstí) nevykoná nové číslování domů, aneb pokud se novými stavbami (§. 4.) nebo jinými změnami stavebními neudá příhodné příležitosti, aby se číslo uprázdněné dalo některému jinému obytnému stavení.

§. 6. Jest-li potřebí v některé osadě všechny domy novými čísly poznamenati, počne se číslování číslem 1. a pokračuje se dle polohy domů příhodným způsobem v pořádku aritmetickém, až se všechny domy k též osadě náležející čísly poznamenají. Části města a předměstí, která mají zvláštní jména, mohou se v číslování odděliti.

V městech a jiných větších osadách mohou se domy také číslovati dle ulic a náměstí.

§. 7. Dům, který ještě čísla nemá, může číslo obdržeti jen z nařízení představenstva obecního, když se to oznámí úřadu okresnímu; aby se však změnila čísla některých domů nebo celých osad, městských částí atd., povolití může z příčin zvláštních jedině představený úřad politický.

Ve všech těchto případech (§§. 4—7.) postupovati se má s vědomím úřadu berničného a úřadu knih pozemkových.

§. 8. Náklad na opatření domu číslem a na chování čísla v dobrém způsobu povinen jest zapraviti vlastník domu.

Obec může čeho potřebí naříditi, aby číslování konalo se jednotejným způsobem.

§. 9. U vchodu do každé osady i u východu z ní postavena buď na příhodném místě nákladem obce tabulka (tabulka místopisná) a chována buď stále čitelnou. Na té tabulce budiž napsáno jméno osady, obce a okresu politického, k němuž osada náleží, a leží-li osada v pomezí celním, budiž i to vyznačeno.

V kterých jazycích zemských se nápisy učiniti mají, ustanoví politický úřad zemský.

§. 10. Starostové obecní odpovídají z toho, aby nařízení §§. 1—9. v celé obci se zachovávala, a jsou povinni k tomu přihlížeti, aby se to dělo.

Jestliže by některý vlastník domu, ač mu to bylo uloženo, domu svého číslem nepoznamenal, nebo shledala-li by se toho potřeba, čísla neobnovil neb nezměnil, dá starosta obecní jeho nákladem dům číslem poznamenati.

B. Jak se má při sčítání předsejítí.

§. 11. Sčítání vykonávají dle osad a obcí obce, obvody statkové a úřadové političtí dům od domu a v každém domě dle bytů.

Toliko vojáky v aktivní službě postavené sepisují úřadové vojenští.

Za vojáky, jež sepisovati přísluší úřadům vojenským, pokládají se takoví údové stálého vojska, loďstva válečného a správy vojenské, kteří jsou v aktivní službě postaveni, nebo jen na čas na dovolenou propuštění, aneb kteří náležejí k ústavům vojenským.

Osoby naproti tomu, jichž úřadové vojenští neseписují, jsou tyto: osoby vojenské na pensi dané a ti, kteří kvitovali, podrževše charakter vojenský, osoby civilní do počtu vojenských ústavů náležející (§. 29.), vojáci službou řadovou povinni na trvalou dovolenou propuštění, důstojníci a vojáci zálohy a obrany zemské a invalidové patentální i reservační, kteří bydlejí vně invalidoven vojenských.

§. 12. V hlavních městech zemských a v obcích, které mají svůj zvláštní statut, vykonají sčítání, pokud se týče okresu obecního, vesměs úřadové obecní.

Totéž platí o obcích místních pod okresním hejtmanstvím postavených a o oněch statkových obvodech, kterýmž dle jich spůsobivosti k tomu politický úřad zemský svěří úplné vykonání této práce v jich obvodu. Z takového opatření zemského úřadu odvolání místa nemá.

Vně okresů hlavních měst zemských a obcí, ježto mají zvláštní statut, bude sčítání řídit hejtmanství okresní. Avšak také místní obce a statkové obvody, kterým nesvěří se celé provedení sčítání v jich okršlku, jsou povinny, býti v tom nápomoeny tím způsobem, že vykonají sčítání každé osady k jich okršlku náležející až na přehled místní a obecní.

§. 13. Tiskopisy, kterých se ke sčítání lidu užívá, opatřeny budou nákladem státním. Všeliké jiné výlohy se sčítáním spojené zapraví buď stát, neb obce (statkové obvody) dle toho, týkají-li se prací, přikázaných zákonem úřadům zeměpanským neb obcím (obvodům statkovým).

§. 14. V každé osadě sepsáno buď veškeré obyvatelstvo přítomné (domácí a cizí), jakož i zvlášť o sobě sepsáno buď nepřítomné obyvatelstvo domácí. K domácímu obyvatelstvu počítají se nejen občané rakouští, kteří v obci, k níž osada náleží, mají právo domovské, ale také občané v obci bydlící, o nichž se neví, do které obce dle zákona, daného dne 3. prosince 1863., mají se pokládati za příslušné. Všichni jiní obyvatelé v osadě čítají se za cizince.

Přítomní obyvatelé sepisováni buďte dle těchto hlavních hledisek, a to dle pohlaví, věku, náboženství, stavu, domova, povolání nebo zaměstnání, nepřítomní buďte sepsáni dle pohlaví a dle místa, kde se zdržují.

Kromě toho mohou se ještě jiná data pro statistiku důležitá vyhledati, na př. kolik jest slepých a hluchoněmých, jakého spůsobu jsou byty atd.

Jak se toto státi má, bude zvlášť nařízeno.

§. 15. Řízení při sčítání jest rozdílné dle toho, užívá-li se při něm archů sčítacích nebo ne.

Archů sčítacích užíváno buď jen v hlavních městech zemských a v takových místech větších, kde sčítání vykonávají veskrz obce (§. 12.), a tam, kde úřad politický nad obcí postavený po vyslyšení představenstva obecního shledá dle okolností místních býti příhodným, aby se archů sčítacích užívalo.

§. 16. V obcích, v kterých děje se sčítání pomocí archů sčítacích, odevzdá starosta obecní v pravý čas takové archy každému držiteli domu nebo jeho zřízení, aby je rozdal nájemníkům, a taktéž je odevzdá klášterům, nemocnicím, akademiím, vychovatelnám a podobným ústavům. Takové archy jsou dvoje dle toho, nařídí-li se, aby se popsaly byty čili nic. Byty popisují se toliko v městech nejlidnatějších.

Mimo to starosta obecní pošle každému držiteli domu nebo jeho zřízení tištěné poučení, jak se archy sčítací mají vyplňovati, jenž je rozdá všem nájemníkům.

§. 17. Do sčítacího archu zapsáni buďte nejen ti, kdož v bytu obývají, třeba byli na čas nepřítomni, nébrž i děti jejich jinde bydlící, pokud nejsou samostatné.

§. 18. Neumí-li některý nájemník psáti, vyplní sčítací arch držitel domu nebo jeho zřízenec; je-li takováto strana podnájemníkem, vyplní arch předkem podnájematel, ač umí-li psáti.

Totéž platí i při nájemnících a podnájemnících nepřítomných.

Není-li možno, aby se kromě jména jich i ostatní data do archu sčítacího zapsala, budiž v něm připomenuto, proč se arch nemohl úplně vyplniti.

§. 19. Co se týče mužských obyvatelů domácích, kteří toho roku, kdy sčítání se koná, dokonali 20. rok věku svého, též co se týče mladíků dorůstajících, kteří dojdou tohoto věku teprve v roce nejbliže příštího sčítání nebo v některém roce bližším, budiž ku každému sčítacímu archu, ve kterém takovýto domácí mladík ponejprv uveden jest při sepisu lidu tohoto místa, přišit nekolkovaný výpis z rodné knihy, jenž vydán bude zdarma, neb ověřený přepis rodného listu těchto domácích mladíků.

§. 20. Držitel domu nebo jeho zřízenec sebere vyplněné sčítací archy všech nájemníků, přidá k nim, bydlí-li v domě, svůj arch, sešije pak všechny archy s tištěnou obálkou a odevzdá je ve lhůtě pro každou obec vyměřené starostovi obecnímu.

Bydlí-li držitel domu nebo jeho zřízenec sám v domě, potvrdí to na konci svého sčítacího archu, aniž k tomu přidá obálku.

§. 21. Starosta obecní přijme k sobě archy i s obálkami, ohledá je, jsou-li všechny a jsou-li náležitě vyplněny; bylo-li něco pominuto nebo v něčem pochybeno, dá to neprodleně doplniti neb opravit, a sebere archy a obálky do příslušného tištěného archu sběracího.

Potom vybere starosta, nemůže-li všech archu vůbec dům od domu zkouseti, alespoň tolik archů, kolik se mu vidí potřebí, a vyhledá bedlivě v domě samém nebo jinak se vyptáváje, zdali jsou náležitě vyplněny.

§. 22. Když starosta veškeré sčítací archy ohledá, zdělá z nich přehled místní, a skládá-li se obec z několika osad, zdělá z přehledů místních přehled obecní a podepíše se konečně ve všech výkazech.

Záleží-li obec toliko v jedné osadě, netřeba zdělávati přehledu obecního, ježto přehled místní jest zároveň přehledem obecním.

§. 23. V obcích, v kterých sčítání nekoná se sčítacími archy, a v obvodech statkových zdělá kommissar archy popisné dle toho, co mu opovědí hlavy rodinné a osoby o sobě žijící, a přišije výpisy z knih rodných neb ověřené přepisy listů rodných, připomenuté v §. 19., ke každému archu popisnému, u kteréhož jest takových průkazů potřebí. Kommissarem popisovacím budiž někdo k tomu spůsobilý, ježž obec (obvod statkový) pod svým odpovídáním k tomu ustanoví.

Potvrzení držitelů domů neb jich zřízenců, v §. 20. dotčená, buďte též ústně podána a na archu náležitěm poznamenána.

Vůbec pak náleží na kommissare popisovacího, aby také v těchto obcích dle toho, co nařízeno na konci §. 21., kontroloval, zdali to, co nájemníci a držitel domu udali, jest pravdivé a úplné.

§. 24. Také tu, kde se přímo zapisuje do archů popisných, může se v klášteřích, nemocnicích, akademích, vychovatelnách atd. sčítání konati archy sčítacími.

Totéž má platnost o osobách civilních v případě §. 29.

§. 25. Z archů popisných a vztážmo z archů sčítacích (§. 24.) zdělají obce a obvody statkové, byla-li tato práce na ně vznesena (§. 12.), přehledy místní, vztážmo obecní a přehledy obvodů statkových, podepíší se v nich a odevzdají je i s obojími dotčenými archy v pravý čas okresnímu hejtmanství.

Kromě této případnosti jsou povinny toliko odevzdati okresnímu hejtmanství v pravý čas archy popisné náležitě uzavřené a podepsané i s archy sčítacími, z kterýchžto archů si hejtmanství přehledy sestaví.

§. 26. Z archů popisných, nebo kde takových archů nebylo užito, z archů sčítacích a z přehledu místního zdělá se popisná kniha každé obce a schová se u úřadu okresního.

Z knihy popisné není dovoleno ani k úřední potřebě některého listu vyjati, nébrž mohou se učiniti toliko přepisy ověřené.

Představený úřadu může také osobám soukromým dovoliti, aby v knihu popisnou nahlédly, šetře opatrnosti, jíž z příčin služby potřebí.

Oznámilo-li by se, že se v té knize shledalo něco nesprávného nebo že něco bylo pomínuto, budiž to neprodleně vyšetřeno, a nalezne-li se, že tomu tak jest, budiž to v knize v poznámce opraveno.

§. 27. K působnosti hejtmanství okresních náleží, aby k pracem, jež svěřeny jsou místním obcím a statkovým obvodům, dohlížela a zjednala si jistotu, zdali práce podané jsou správné.

Místní obce a statkové obvody jsou povinny, dáti okresnímu hejtmanství vysvětlení a zprávy, za které požádá, a učiniti opravy, jež shledá býti potřebné.

§. 28. Prohlásila-li by se některá obec místní nebo obvod statkový, že není s to, aby práce tímto zákonem neb úřady zemskými dle §. 12. na ně vložené vykonala, anebo nepodala-li by jich některá obec neb obvod statkový ve lhůtě k tomu vyměřené, aneb podala-li by je zdělané tak, že by nebylo lze jich užití, tedy dá okresní hejtmanství tyto práce nákladem té obce neb toho statku vykonati skrze některého úředníka okresního nebo skrze někoho jiného k tomu působilého.

Místní obce a statkové obvody odpovídají ze správnosti prací popisných od nich podaných a jsou právy ze škody všeliké, která by pokladně státní vzešla, když by práce popisné nebyly k potřebě.

§. 29. Co se týče osob, které sepisují úřadové vojenští (§. 11.), i kdyby nebyly dne 31. prosince na čas přítomny, mají dáti velitelové sborů a ústavů skrze kanceláře účetní zdělati summární listy popisné.

Podobné listy zdělány buďte také v příčině osob k úřadům armádním a k štábu armádnímu náležejících, též v příčině důstojníků o sobě žijících, a to skrze orgány, které vedou přehled těchto osob.

Osoby civilní, které jsou u osob vojenských ve skutečné službě postavených, též osoby civilní k ústavům vojenským náležející, ježto v dotčených popisných listech nejsou zaznamenány, sepsány buďte archy sčítacími neb archy popisnými od organů civilních vedenými.

Organové, na něž náleží tyto sepisy zdělavati, odešlou summární popisné listy osob představenému velitelstvu generálnímu nebo vojenskému, které je svými spisy doplní a pošle je se seznamem politickému úřadu zemskému.

Příslušné pak sepisy říšského ministeria vojenství přijme politický úřad zemský přímo od tohoto ministeria.

Archy sčítací odevzdají se přímo tomu úřadu, jenž zdělati má přehled místní.

§. 30. Kdo by se sčítání vyhnul, nebo něco nepravdivého udal, aneb by jinak povinnosti své dle tohoto předpisu mu uložené dosti neučinil, potrestán bude od příslušného úřadu podle okolností pokutou peněžitou 1 až i 20 zl., která případně k fondu chudinskému té obce, v které se zdržuje; jestliže by však té pokuty nemohl složit, potrestán bude přiměřenou vazbou, která však nemá déle trvati nežli čtyři dni.

Jestliže by případnosť taková byla trestnou dle zákona trestního, má se dle něho předsejítí.

§. 31. Z přehledů obecních (statkových obvodů) sestaví okresní hejtmánství přehled okresní.

Politická úřadová okresní pošlou přehledy okresní politickému úřadu zemskému a tento, přiloživ k nim popisné listy osob vojenských a vojenské spisy (§. 29.), pošle je statistické kommissi centrální, která z nich sestaví přehled zemský ve způsobě s přehledy okresními se srovnávající a z přehledů zemských přehled veškerých království a zemí v radě říšské zastoupených.

§. 32. Vyjde-li na jevo, že obyvatelstva nebo dobytka u srovnání se sčítáním posledním znamenitě přibýlo nebo ubylo, má úřad politický, předkládaje přehled okresní politickému úřadu zemskému, příčiny toho vyložiti a vysvětliti.

Zprávy úřadů okresních o tom podané odevzdány buďte zároveň s přehledy statistické kommissi centrální, aby jich užila při zdělavání materiálu sčítáním lidu nabytého.

§. 33. Nežli úřad zemský přehledy a jiné výkazy úřadů okresních ve zprávách obsažené odešle statistické kommissi centrální, má je prve zkouseti, a shledá-li v nich vady nějaké, které by se dopisováním nemohly bezpečně zdvihnouti, vyšle některého úředníka, aby je na místě samém vyšetřil a opravil. Náklady kommisie takové zapraví ten, kdo bude tím vinen nalezen.

§. 34. Za příčinou sčítání a výkazu osob, příslušejících k zemím v radě říšské zastoupeným, které v ně těchto zemí bydlejí:

- a) v královstvích a zemích koruny Uherské,
- b) v Hranici Vojenské,
- c) v zemích cizích, v nichž jest mocnářství diplomaticky nebo konsulem zastoupeno, nebo které mají
- d) jako vojáci v některé zemi cizí své stanoviště,

obrábí se ministerium věcí vnitřních
v případě *a)* ke královskému ministeriu zemí uherských,
v případě *b)* a *d)* k říšskému ministeriu vojenství a
v případě *c)* k ministeriu věcí zahraničných.

Zpráv, které dojdou, budiž při zdělávání přehledu zemí (§. 31.) náležitě
užito.

§. 35. Sčítání budiž v každé obci v měsíci lednu dokonáno.

V měsících únoru a březnu sestaveny buďte přehledy místní a obecní (pře-
hledy statkových obvodů), a v měsících dubnu a květnu zdělány buďte přehledy
okresní.

V měsíci červnu buďte veškeré přehledy okresní, popisné listy osob vojen-
ských a jiné spisy vojenské (§. 31.), zprávy úřadů okresních (§. 32.) a zprávy,
došlé dle §. 34., odeslány statistické kommissi centralní.